

1999-09-09

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över Socialdepartementets betänkande SOU 1999:73, Handikappombudsmannens framtida förutsättningar och arbetsuppgifter

Allmänna synpunkter

Utredningen innehåller flera förslag som kommer att stärka och renodla Handikappombudsmannens roll. RSMH delar till fullo utredarens handikappolitiska utgångspunkter. Vi noterar med särskild tillfredsställelse att utredaren betonar vikten av såväl allmänna principer om grundläggande rättigheter, som politiska beslut på enskilda områden.

RSMH har huvudsakligen positiva erfarenheter från Handikappombudsmannens arbete. Förbundet uppfattar att Handikappombudsmannen uppvisat kunskaper om, och förståelse för de psykiskt funktionshindrades livsförutsättningar, på ett sätt som oftast saknas hos andra myndigheter.

Vidare är det vår mening att Handikappombudsmannen relativt väl lyckats tillvarata de funktionshindrades rättigheter utan att låta sig begränsas av sitt uppdrag, att föra ut den statliga handikappolitiken. RSMH ställer sig dock positiva till att myndigheten får en mer renodlad ombudsmannaroll. En sådan förändring ger Handikappombudsmannen ökade möjligheter att fri från statlig styrning tillgodose de funktionshindrades rätt till full delaktighet och jämlikhet.

Kapitel 7

RSMH har ovan uttalat sig positivt till att göra Handikappombudsmannen till en mer självständig myndighet än idag. Vi delar också uppfattningen att ombudsmannens verksamhet bör regleras enbart genom en särskild lag. En sådan förändring bidrar till att tydliggöra Handikappombudsmannens huvuduppgift, att verka för funktionshindrades rätt till full delaktighet och jämlikhet.

Kapitel 8

8.1

RSMH har ovan ställt sig bakom utredningens handikappolitiska utgångspunkter.

8.2

Handikappombudsmannens roll som processförare i arbetsrättsliga frågor är ny och ställer stora krav på myndigheten. RSMH menar att det är av vikt att Handikappombudsmannen omgående tillförs resurser för att på bästa sätt kunna utföra detta uppdrag. Skulle Handikappombudsmannen på grund av bristande kompetens inte lyckas fullgöra uppgiften som processförare, är risken att lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder, urholkas. Vi ställer oss därför bakom utredarens förslag i denna fråga.

8.3

De funktionshindrades rättsliga ställning i Sverige kan idag beskrivas som svag. Inte minst gäller detta möjligheterna att få upprättelse när man har blivit felbehandlad eller dåligt bemött. RSMH möter dagligen problem hos enskilda som understryker behovet av en institution, där det finns resurser att tillvarata funktionshindrades intressen i enskilda ärenden. RSMH:s erfarenhet är att patientnämnderna och tillsynsmyndigheterna sällan agerar tillräckligt kraftfullt i fall där den enskilde är missnöjd med vård, stöd eller service. Vi ställer oss därför positiva till att stärka Handikappombudsmannens roll på detta område.

RSMH menar dock att Handikappombudsmannens möjligheter att företräda enskilda funktions-hindrades intressen kunde förstärkas ytterligare. Förbundet anser bl.a att Handikapp-ombudsmannen bör ha möjlighet att agera i ärenden som är under beredning i domstol. Detta kan ske i form av rådgivning till den enskilde. Handikappombudsmannen bör också kunna agera som ombud. Detta aktualiserar svåra rättsliga frågor som myndigheter och domstolars självständighet, samt kräver att ytterligare ekonomiska resurser ställs till Handikappombudsmannens förfogande.

RSMH vill också påpeka vikten av att domstolarna inhämtar yttranden från Handikapp-ombudsmannen i frågor som rör funktionshindrades rättigheter.

8.4

RSMH ställer sig bakom utredarens förslag till ändringar i myndigheternas instruktioner och i verksförordningen.

8.5

Enskilda som upplever sig blivit kränkta eller svikna i kontakten med det allmänna, hyser ofta misstro mot alla myndigheter. Det är därför viktigt att man kan lita på att de uppgifter som lämnas till Handikappombudsmannen inte förs vidare. I vissa fall kan det sannolikt vara en förutsättning för att man överhuvudtaget ska vända sig till myndigheten med klagomål. RSMH delar därför utredarens uppfattning att ett starkare sekretesskydd bör införas för uppgifter hos Handikappombudsmannen som rör den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden.

8.6

För att Handikappombudsmannen effektivt skall kunna utöva sitt uppdrag krävs att denne får de uppgifter som är nödvändiga för att kunna utreda om en funktionshindrades rättigheter åsidosatts. RSMH ser därför positivt på förslaget att även företag och organisationer i lag åläggs att samarbeta med Handikappombudsmannen.

8.7

RSMH genomför under 1999-2000 Psyke kampanjen tillsammans med Handikappombudsmannen. Erfarenheterna av detta samarbete är hittills mycket goda. Enligt RSMH:s uppfattning är diskriminering av funktionshindrade ofta orsakad av fördomar och okunskap. En mening som också delas av bemötandeutredningen. Att verka för att attityderna förändras bör därför vara en lika viktig del av Handikappombudsmannens arbete, som att påpeka brister i lagstiftningen. RSMH menar att synen på funktionshindrade, vilka lagar som stiftas, och hur dessa tillämpas är företeelser som är intimt förknippade med varandra. Den statliga myndighet som är satt att tillvarata de funktionshindrades intressen bör därför verka på samtliga dessa områden. RSMH kan ha förståelse för utredarens uppfattning att Handikappombudsmannen skall vara mycket försiktig med att delta i handikappolitiska kampanjer. Vi vill dock understryka att denna försiktighet inte bör gälla sådant attitydförändringsarbete som genomförs t.ex. genom Psyke kampanjen. Informationskampanjer som syftar till att motverka fördomar och sprida kunskap om funktionshinder bör vara en självklar arbetsuppgift för Handikappombudsmannen.

8.8

RSMH ställer sig bakom utredarens förslag angående Handikappombudsmannens internationella arbete.

8.9

RSMH ställer sig bakom utredarens förslag angående Handikappombudsmannens råd.

8.10

Se ovan 8.3

8.11

En sammanslagning av ombudsmännen riskerar att missgynna de grupper som har svårast att påkalla uppmärksamhet kring sina problem. RSMH delar därför utredarens uppfattning att det är olämpligt att skapa ett gemensamt ombudsmannainstitut.

8.12

I linje med utredningens allmänna intentioner att Handikappombudsmannens roll ska vara självständig och renodlad menar utredaren att ombudsmannen inte bör delta i en Nationell Samordningskommitté. RSMH menar dock att Handikappombudsmannen bör vara en viktig referens för en sådan samordningskommitté. Förbundet vill också understryka vikten av att ombudsmannen har breda kontaktytor vilket innefattar ett omfattande utbyte av erfarenheter med handikapporganisationerna.

För RSMH

Lennart Håwestam
Kanslichef